

Sotsiaaltöötajad väärivad rohkem tähelepanu ja tunnustust

Iga aasta märtsikuu kolmandal teisipäeval tähistatakse rahvusvahelist sotsiaaltöö päeva. Selle eesmärgiks on tähtsustada sotsiaaltöö ja sotsiaaltöötajate rolli ühiskonnas, sotsiaaltöö professionaalseid väärtusi ja eetikat. Sel aastal on fookuses küsimus: kuidas paremini väärtustada inimest ja tema väarikust. Keskendutakse inimõiguste sh eelkõige laste, naiste, puuetega inimeste, eakate ning põlisrahvaste õiguste kaitsele, diskrimineerimise ja inimkaubanduse vastu võitlemisele, sisserändajate õigustele vajalikele sotsiaalteenustel järgi ja konfliktide ennetamisele ning nende rahumeelsete lahenduste otsimisele.

Sotsiaaltöötajate klientideks satuvad enamasti inimesed, kelle iseseisev toimetulek on erinevatel põhjustel takistatud ning nad vajad tuge, et hakkama saada ning ühiskonnaelus osaleda. Sotsiaaltöö kliente ei saa iseloomustada kui töötuid, sõltuvusprobleemidega, heitunud inimesi. Tänapäevane sotsiaaltöö sihtgrupp on mitmetahuline – üksikutest eakatest tööd otsivate puuetega inimesteni, alealistest emadest paljulapseliste peredeni, alkoholisõltuvuse probleemidega inimestest arvutisõltuvuses noorteni, koolikohustuse mittetäitjatest SMS-laenuorjusesse sattunuteni jne. Kõikide nende inimeste toetamine nõuab sotsiaaltöötajalt erialaseid teadmisi-oskusi, erialast haridust ja pidevat täienduskoolitumist, osavust võrgustikutöös, loovust ja nutikust ning tahet tööpäevade hommikust-õhtuni inimeste probleemide lahendamisege tegeleda.

Meediasse satuvad sotsiaaltöötajad tavaliselt probleemsete lugudega seoses: kui keegi on jäänud õigel hetkel vajaliku abita, kui justkui ei oleks inimese aitamiseks tehtud kõike võimalikku. See omakorda võib tekitada ühiskonnas kuvandi sotsiaaltöötajate hoolimatusest ning ebapädevusest. On mõistetav, et ühiskond ootab sotsiaaltöötajalt (toimetuleku)probleemide korral kiiret, tõhusat ja jätkusuutlikku probleemilahendust. Kahjuks unustatakse sageli ära, et sotsiaaltöö puhul on iga juhtum ainulaadne ning niinimetatud õiget lahenduskäiku ei ole üheski juhendis ära kirjeldatud. Juhtumid on üha keerukamad ning ei sõltu üksnes sotsiaaltöötaja oskustest, teadmistest, ressurssidest. Näiteks ei ole sotsiaalteenuste kättesaadavus regionaalselt võrreldav – see ei sõltu sotsiaaltöötajast, vaid kohaliku omavalitsuse võimekusest. Sotsiaalvaldkonna töötaja peab iga kliendi puhul lähtuma tema konkreetsest probleemist, vajadustest, keskkonnast ja väga paljudest muudest teguritest. Ka näiteks meediasse jõudnud juhtumite puhul võivad sotsiaaltöötajate kommentaarid tunduda napid – kuid see tuleneb vajadusest erialale omaselt seada esimesele kohale haavatavas positsioonis kliendi kaitse.

Sotsiaaltöö ja sotsiaalpoliitika professor dr Hans van Ewijk on sotsiaalala töötaja kirjeldamiseks kasutanud ühe teise õpetlase Donald Schöni mõistet „soos sumpav töötaja“ mõeldes siin töötajat, kes puutub igapäevaselt kokku klientidega, kes teeb keerulist tööd sageli rasketes olukordades ning ette ennustatava lahenduseta. Seega nõuab sotsiaaltöö töö tegijalt nii seda, et ta oskaks kliendiga suhelda ning usaldusliku sideme luua ja teisalt erialaseid professionaalseid teadmisi ja oskusi, et leida kliendi probleemile parim võimalik lahendus. Ja palju-palju muud.

Sotsiaaltöö eriala puhul võib paralleele tõmmata õpetajaameti vahel. Sotsiaaltöötaja nagu õpetajagi on tark professionaal ja nagu õpetajad, kelle tööpäev ei lõpe tundide andmisega aitab sotsiaaltöötaja toimetulekuraskustes inimestel oma eluga paremini toime tulla ning ühiskonnaelus osaleda sageli ka pärast tööpäeva ametlikku lõppu ja ka puhkuse ajal, sest probleemid vajavad lahendamist. Erinevalt õpetajatest on sotsiaaltöötajate suur töökoormus põhjustatud ka sellest, et paljudes piirkondades on tööl vaid üks sotsiaaltöötaja, kes samas peab oskama lahendused leida erilaadi probleemidele, alates kliendi võlaprobleemidest kuni lapse turvalisuse tagamiseni, eakate hooldusvõimaluste korraldamisest puuetega inimeste nõustamiseni jne. Seda kõike seadustega kooskõlas ning klientide parimaid huve ja vajadusi silmas pidades. Vaatamata suurele töökoormusele, madalale palgale ja keerulise iseloomuga tööle sotsiaaltöötajaid üldiselt kurtmas ei kuule. See aga ei tähenda, et sotsiaaltöötajaid ei peaks rohkem väärtustama. Ameti mainekus Eesti ühiskonnas on viimaste aastatega küll veidi tõusnud, kuid palju saab siin ära teha üheskoos, hinnates sotsiaaltöötajat, panustades võrgustiku- ja kogukonnatöösse ning mis peamine – märgates abivajajat ja olles tolerantne inimeste erisuste suhtes.

Artikli autoriteks on Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsiooni liikmed Liina Osila, Praxise töö-ja sotsiaalpoliitika analüütik, Koidu Saia (Tallinna Ülikooli sotsiaaltöö instituudi õppejuht ja lektor) ja Eike Käsi (Keila linna abilinnapea). Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsioon on sotsiaaltöoga tööalaselt seotud ja seda väärtustavate isikute ning sotsiaaltöö valdkonnas tegutsevate mittetulundusühingute vabatahtlik ühendus.